

učiti „naše dobro ljudstvo“, da se mu čimprej omaja vera. — Tako pisanje je po mislih dostojnih ljudi blasfemija, in ljudje, ki pišejo tako, so vredni vsega zaničevanja!

Pouk analfabetov. Tovariš Ign. Šijanec piše v „Domovini“: V Zagrebu se je ustanovilo „Društvo hrvatskih vseuč. građana za pouk analfabeta u Zagrebu“. To društvo si je postavilo nalogo, razširati idejo narodne prosvete po vseh krajih hrvaške domovine. To se da provesti edino z okrajnimi in krajevnimi organizacijami za odpravo analfabetizma in širjenje ljudske prosvete. Take organizacije, v katerih bi se morala združiti vsa inteligenca, seveda na čelu najuglednejši ljudje okraja, bi imele v svojem kraju propagirati idejo boja proti analfabetizmu; ona bi ustanavljala in vzdrževala učne tečaje in na ta način na deželi podpirala delovanje osrednjega društva v Zagrebu. To je pač lepa zadeva. In mi Slovenci! Tudi pri nas imamo vse polno analfabetov, t. j. ljudi, ki niso imeli prilike hoditi v šole, da bi se tam naučili pisati in čitati. Zlasti v hribovitih krajih n. pr. v Savinjskih planinah, na Pohorju itd. je nepismenih ljudi še precej. Tudi mi bi potrebovali takih organizacij. V prvi vrsti pa nekaj učiteljev, ki bi jih poslali v Zagreb k znanemu hrvaškemu učitelju analfabetov Anderliču, da prouče njegovo metodo, v najkrajšem času naučiti odrasle čitanja in pisanja.

„Domovina“ piše: „Vladna nakana, o kateri so poročali vsi nemški in tudi nekateri slovenski listi, ugrabiti nam štajerskim Slovencem še tiste bore drobtinice, katerim pravimo „Nemško-slovenski samostojni gimnazijski razredi v Celju, ali pa slovenske paralelke na gimnaziji v Mariboru, je slovensko prebivalstvo po vsem Štajerju sila razburilo. Od vseh strani dobivamo izraze največjega ogorčenja na ta nameravani atentat na te nam milostivo podeljene beraške drobtinice na šolskem polju, katere nikakor ne odgovarjajo našim pravicam. Namesto da bi nam vlada pravice, ki nam gredo, dala, hoče nam vzeti še te malenkosti, katere smo si v dolgem, trdem boju priborili. Toda naj si dobro premisli, kaj dela. Če je to, kar listi poročajo, res vladina nakana in če jo v resnici hoče izvesti, doživela bo vihar, kakršnega še ni videl Spodnji Štajer! Mera je več kot polna, to mora celo najmirnejšega do skrajnosti razburiti in ogorčiti“. — Glede te vladne namere je sklepalo tudi politično društvo „Naprej“ na zborovanju dne 5. t. m. v Celju. Sprejelo je resolucijo: Politično društvo „Naprej“ odločno protestira proti vsaki nakani odpraviti slovenske gimnazijske paralelke v Mariboru ali „Nemško-slovenske samostojne gimnazijske razrede“ v Celju. — Politično društvo „Naprej“ zahteva, da se razširita oba zavoda v popolni samostojni slovenski gimnaziji — Od vseh slovenskih poslancev se zahteva, da bodo v tem vprašanju postopali složno in neizprosno ter da bodo postopali edino le v soglasju s celjskimi in mariborskimi Slovenci.

Draginjske doklade, ki jih je napovedal finančni minister za štiri najnižje plačilne razrede uradnikov, dobi skupno 4613 uradnikov štirih najnižjih plačilnih razredov in 713 uradnikov državnih železnic. Koliko slug in pomožnih uradnikov dobi doklado do 60 kron, ni še določeno. Njih število znaša okolo 140 000. V omenjeno svrhu bi bila potrebna vsota 16 do 17 milijonov; vzelo se je pa 20 milijonov, ker je državnih služabnikov in pomožnih uradnikov nad 140 000. Vlada se je odločila za to draginjsko povišanje, ko je videla, da ni ministrski odbor, ki je imel izvršiti akcijo za državne uradnike, mogel pred Božičem priti do nikake odločitve ter bo zamogel o tem sklepati šele po Božiču, na kak način naj se to akcijo izvede. Eno je sedaj gotovo, da bo pri tem zopet treba porabiti 20 milijonov. — Že sedaj ni mogoče gmotnega stališča uradništva primerjati z gmotnim stališčem učiteljstva, razlika je prevelika, a še večja bo potem. Tako skrbi država sama, da čimbolj raste nezadovoljnost med učiteljstvom, ki se mu v dno bolj utrja prepričanje, da mu je država, za katero dela, samo — kruta mačeha!

Mesni oglada — mrliški oglada — šolski oglada — kako lepo se sklada to troje dostojanstvo, ki se v našem šolskem čudovitem življenju družijo dostikrat kar v eni osebi. Ubogemu dotičniku privoščimo vse to trojno ogledovanje, a pogledimo, če je poimenovanje upravičeno za poslednje dostojanstvo! Takoj čutimo, da ta izraz ni pravi, četudi je pri šoli treba marsikaj ogledati, zato namesto njega nekateri uporabljajo

„krajni šol. nadzornik“. A mislim, da ni pravilen ne prvi ne drugi izraz. V terminologiji moramo biti točni, to vegutanje sem-tertja provzroča zmešnjavo v pojmi. Kjer imamo za en pojem po več izrazov, moramo se po prislovi „in necessariis unitas“ odločiti za en izraz — „Oglada“ — je nerodno poslovenjeno iz nemškega „Aufseher“. V nemščini se mesni in mrliški oglada imenuje „Beschauer“, šolski oglada pa — „Aufseher“, zato je prestava v slovenščini za zadnji izraz napačna. Kako naj ga torej slovenimo? — Organi za čuvanje v kaznilnicah in prisilnih delavnicah, pa tudi drugod, se imenujejo po nemškem izrazu „Aufseher“ — pazniki. Za šolo bi bil ta izraz zopet netočen. Zato so se nekateri — kakor že zgoraj omenjeno — odločili za izraz „nadzornik“. Ime nadzornik pa je edino le „inspektor“, a označeni organ kraj. šol. sveta nima nič inspicirati. Nemški puristi imenujejo inspektorja — „Besichtiger“, a Inspektion — „Besichtigung“ (n. pr. Heute habe ich Besichtigung gehabt). „Besichtigen“ in „beaufsichtigen“ (aufsehen) sta si etimološko sorodna, a v terminologiji imata vsak svoj trdo zakolčen pojem. Po tem načinu sta si tudi slovenska izraza: nadzorovati in — nadzirati etimološko sorodna. Torej: inspizieren — nadzorovati, Inspektor — nadzornik, a aufsehen — nadzirati, Aufseher — nadziralec. Sprejmimo torej za Ortsschulaufseher — krajnošolski nadziralec namesto nerodnega „ogleda“, ki bi ga hudomušnik tudi lahko pretvoril v — ogleduha. — V šol. poslopih je dostikat na črnih deskah napisano: Nadzorstvo ima n. pr. tovariš J. J. To bi se nemške velelo Inspektion (ali po obrazilu — stvo pravzaprav Inspektionschaft). Da se tudi ta izraz loči od nadzorovati (inspizieren), naj bi se reklo na kratko: nadzir kakor tudi pravimo ozir, obzir, prezir. — Sicer pa več oči, več vidi. J. St.

Razgled po šolskem svetu.

— **Spominska plošča Ljudevitu Tomšiču.** Klub hrvaških književnikov, ki je zbran okrog „Prosvjete“, je sklenil, da vzida na rojstni hiši Ljudevita Tomšiča spominsko ploščo. Ljud. Tomšič je živel ves čas na Hrvaškem, kjer je deloval kot učitelj in mladinski pisatelj. Urejal je tudi mladinski list „Boštjan“. Ljudevit Tomšič je bil brat Ivanu Tomšiču ter je bil kot Ivan rojen na Vinici v tamkajšnji šoli, kjer je učiteljeval njiju oče. Ivanu Tomšiču je „Belokranjsko učit. društvo“ že pred leti odkrilo spominsko ploščo. Poleg te se spomladi zablesti plošča v počestčenje Ljudevita Tomšiča.

— **Gorenjka slušateljica na dunajski univerzi.** Gospa Tončka Guberjeva, roj. Jesenkova, bivša učiteljica na Primskovem, je vpisana na filozofski fakulteti dunajskega vseučilišča, kjer študira umetniško zgodovino in narodopisje. Zanimivo je, da je ona prva Jugoslovanka v tej stroki.

— **Izboljševanje razmer vadniških učiteljev.** Naučno ministrstvo je ugodilo davni želji vadniških učiteljev po izboljšanju njihovih gmotnih razmer. Po gotovih letih in službenih dokladah pridejo v IX. činovni razred. Pri službenih dokladah se uštejejo tudi leta, ki so jih prebili kot vadniški podučitelji. Tega izboljšanja bodo deležne tudi učne osebe, ki so z vadniškimi učitelji na enaki stopinji, torej n. pr. učitelji telovadbe in godbe na učiteljskih.

— **Srednje šolstvo.** V tostranski državni polovici je 244 gimnazij, ki imajo pravico javnosti. Država jih vzdržuje 184. Realk je 131, in sicer 93 državnih javnih učencev je bilo na gimnazijah v začetku letošnjega šolskega leta 87 464, na realkah 45.165. Na Kranjskem je 1832 gimnazijcev in 747 realcev.

— **Sodbo katoliškega duhovnika o samostanski vzgoji,** kakor jo je izrekel stari, oslepeli kanonik grof Pötting v Olmoucu, prijavlja češki list „Sbornik“: „Muogo mi je bilo prebiti od duhovniške strani, ker sem ustanovil vzgajališče ter sem pouk na tistem poveril posvetnim, a ne duhovnim učiteljem. A to me ni motilo v moji nameri, zakaj bil sem nazora, da padeta oba v jamo, če slep-c vodi slepea. Samostanske sestre življenja ne poznajo, niti ne morejo umeti življenskih stremljenj in napredkov ter so zaradi tega nezmožne vzgajati deklice za življenje.“

— **Za zobovje šolskih otrok** skrbijo po raznih mestih v Nemčiji posebni zobozdravniki, ki jih plačuje mestna občina.

V Muhlhausnu je preiskovanje zobovja šolskih otrok pokazalo, da je 99,57% otrok bolnih na zobovju. Od 9524 preiskanih otrok jih je le 41 imelo zdravo zobovje. V imenovanem mestu so ustanovili posebno zobno kliniko za šolske otroke, kar je prvo leto stalo 15.600 K. Take klinike so že v Strasburgu, v Darmstadtu, v Offenbachu itd. Vsa preiskavanja zdravljenja zobovja so brezplačna. Tozadevni stroški so bili v Strasburgu 1902. leta 2700 K, 1903. leta 3300 K, 1904. leta 6500 K in 1905 leta 8000 K. Pri nas pa za zobovje otrok ne store ničesar. To je velika napaka.

— **Dunajsko vsenčilišče** je imelo 1906. leta 9000 slušalcev, med temi 3400 juristov.

— **O razmerju med šolo in domom** piše odgojiteljica Wichnovska v reviji „Wage“: „Glavno zvezo med šolo in domom tvori izpričevalo. Ta zveza ima prvotni namen, spajati šolsko in domačo vzgojo in omogočiti na ta način nekako harmonijo skupne vzgoje. V resnici se pa ta zveza suče okolo redov. Starši vprašajo, kako je s sinovi, in učitelji jim z izpričevali odgovore. Ako pa pridejo starši pozvedovat k učitelju, kako je z otrokom, vedejo se ponižno (ne povsod!), kakor bi hoteli prositi odpustitja, da imajo otroke, kakor bi bila učiteljeva milost, da smejo njihovi otroci hoditi v šolo, kakor da bi bili učenci zaradi učitelja. To je nečastno razmerje, ki ga starši, dasi neradi, vendar prenašajo zaradi učenca.“

— **Gospodarska univerza.** Madjarski časopisi poročajo, da nameva sedanja vlada ustanoviti gospodarsko vseučilišče s štirimi fakultetami, in sicer za živinorodništvo, kmetijstvo, gozdarstvo in vinorejo s pravico do doktorata.

— **Zaradi lepote je izgubila službo.** Gospodična Genovefa Gaw, učiteljica v Hammond (Indiana), je bila primorana se odpovedati službi, ker je tako lepa, da se vsak vanjo zaljubi. Tako je razsodil superintendent, ki ima prvo besedo pri šoli. Šolski otroci in starši so poslali prošnjo z več sto podpisi, naj bi se učiteljica zopet nastavila, toda superintendent je neizprosno.

— **Najstarejša doktorica.** Nedavno je minulo 100 let rojstva najstarejše doktorice. Bila je to Američanka Sofronija Fletscher, ki je umrla le par tednov pred svojim stoletnim rojstvenim dnevom. Doktorsko diplomo si je pridobila na londonski univerzi.

— **Moška in ženska podružnica „Schulvereina“ v Mariboru** sta imeli 5. t. m. v Mariboru občne zборе. Iz poročil posnemamo, da je naraslo število moških članov od 228 na 271, ženskih od 157 na 219. Dohodkov je imela moška podružnica 4756 K, ženska 438 K.

— **Učitelji na Ogrskem.** V uradnem listu zveze učiteljev za Nagytapolcsany in okolico je čitati nastopno: Na Ogrskem vladajo taki odnosi, kakor tam kje v divjih krajih Azije. V rimokatoliških šolah v Nemecku in Podragyju sta kakor učitelja nastavljeni črevljarija. V obeh šolah opravlja pravzaprav kneftra službo učitelja. Seveda ni o kakem sistematičnem pouku niti govora. Na pomlad, poleti in na jesen popravljata oba moža črevlje, dočim sta pozimi nastavljeni kakor učitelja!

— **Bolgarsko vsenčilišče.** Bolgarska vlada je objavila te dni konkurz, ki bodo po njem gradili v Sofiji novo vseučilišče. Konkurza se lahko vdeležijo tudi inozemski arhitekti.

— **Novi zasebni češki srednji šoli na Moravskem.** Iz Brna javljajo, da nameravajo Čehi s pričetkom novega šolskega leta ustanoviti v Znojmu privatno gimnazijo, v Iglavi pa privatno realko.

— **Dve novi madjarski vsenčilišči.** Te dni so bili pri ogrskem ministru za bogočastje grofu Apponyju odposlanci požunske županije ter so ga prosili, da bi v Požunu ustanovili tretje madjarsko vsenčilišče. Grof Appony je rekel, da ne more ničesar obljubiti. Iz Segedina javljajo, da je mesto Segedin sklenilo, da ustanovi v Segedinu novo vseučilišče na svoje stroške.

— **Otroška gledališča v Srbiji.** V Srbiji so se jeli zadnji čas živo zanimati tudi za izvenšolsko izobrazbo otrok. Začelo je izhajati več otroških listov in ustanovili so dvojne otroških odrov, enega v Belgradu, drugega v Grljanju pod vodstvom požrtvovalnega učitelja Vukašina Popovića z imenom „Hajduk Veljkovo gledališče“. Tukaj igrajo samo zgodovinske igre.

— **Vzgojalnišče za mlade zločince** so ustanovili v Milanu. Zavod je stal 300.000 lir. Spremajajo v zavod redno po 40 zločincev.

Listnica uredništva.

Zaradi obilice gradiva smo danes morali izpustiti nadaljevanje „Moderne šole“ in nadaljevanje članka „Stik z ljudstvom“. Oboje pride prihodnjič. Somišljenike in somišljenice prosimo, naj v lastnem interesu priporočajo in širijo naš list. — **Zatrana učiteljica.** Odgovorimo Vam prihodnjič v „Pisarni“. Dane: imamo vkljub prilogi premalo prostora

Poskusite
in priporočite
≡ izdelke ≡
Vydrove tovarne hranil
v Pragi VIII. Cenovnik zastoj.

Naš denarni zavod.

(7) 24—1

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Vplačuje in izplačuje se vsak četrtek od 11.—12. ure dopoldne in vsako soboto od 5.—7. ure zvečer ali pa vsak dan potom poštne nakaznice ali e. kr. poštne hranilnice (čekovni račun št. 866.312). Za drugače storjena vplačila zadruga ni odgovorna.

Sprejem hranilnih vlog po 4,32%, oddaja posojil na osebni kredit po določenih rokih vračevanja (glej spodaj) proti zadostni varnosti. Za tako velja: vsaj eden dober porok in plačnik, zastava premičnin, zemljišč in vknjiženih terjatev, predznamba na plačo ali penzijo.

Prošnje za posojila brezplačno proti vpošiljavi 20 h v poštinih znamkah za frankaturo. Tudi prošnjam za posojila naj se priloži poštna znamka za 20 h za dopošiljatev rešitve.

Vsakih 100 K posojila (dva pasivna deleža) se vrača po načinu:

A	v	12	mesečnih	rokih,	in	sicer	11	rokov	à	9	K	—	h,	12.	rok	4	K	73	h
B	"	18	"	"	"	"	17	"	"	6	"	—	"	18.	"	3	"	56	"
C	"	24	"	"	"	"	23	"	"	4	"	50	"	24.	"	4	"	—	"
D	"	38	"	"	"	"	37	"	"	3	"	—	"	38.	"	—	"	66	"
E	"	46	"	"	"	"	45	"	"	2	"	50	"	46.	"	1	"	81	"
F	"	60	"	"	"	"	59	"	"	2	"	—	"	60.	"	—	"	70	"
G	"	70	"	"	"	"	69	"	"	1	"	75	"	70.	"	1	"	42	"
H	"	85	"	"	"	"	84	"	"	1	"	50	"	85.	"	1	"	26	"